

שאלה ג'

כדין תפלת השלמה לעובדי הכפיה בגיטו

שאלה : כלו בדמעות עיני, חמרמרו מעי, נשפך לארץ כבדי על שבר
בת עמי הגדול כים, אין און בידי ועוז בימיני לתאר את כל
מנת היגון והיסורים שסבלנו בימי החושך והאפילה מידי אויבינו
ומנדינו הגרמנים הארורים ימ"ש, ולהעלות על הכתב במגילת ספר
את הסבל והעינויים הגדולים שסבלנו מהם למען יסופר לדור אחרון
את אשר עוללו לנו הרשעים הטמאים.

ביום א' פ' נח תש"ב דרשו חיילי הגיסטפו ממשד העבודה היהודי
שתפקידו היה להמציא עובדי כפיה יהודים לגרמנים, **חמשה**
עשר יהודים באמרם, שהם נדרשים לעשות עבודה קלה, הם אמרו,
שאין העובדים צריכים להיות צעירים ובעלי כח אלא אפילו אם יהיו
זקנים וחלשים גם כן יהיה טוב.

והיות שאת מכסת אלף איש שהגרמנים היו לוקחים מדי יום ביומו
לעבודת הכפיה בשדה התעופה, לא היו נוהגים הגרמנים
לקחת ביום ראשון שהוא יום אידם, אלא נהגו לקחת ביום זה מספר
יותר קטן, הית משרד העבודה היהודי נוהג לשלוח להם ביום זה
מהעובדים שהיו עובדים בתוך הגיטו כדי לתת את האפשרות לנוח
לאלה שאולצו לעבוד במשך כל השבוע בשדה התעופה בעבודה קשה
ומפרכת, ועובדי הגיטו היו חולכים ברצון ביום זה אל העבודה מחוץ
לגיטו בידעם שהם מקילים על אחיהם המעונים העובדים קשה במשך
כל השבוע בזה שהם נותנים להם יום אחד לנוח ולפרש מטורח עמל
עבודת הפרך שהגרמנים מטילים עליהם מדי יום בילמו בשדה התעופה.
העובדים שמשד העבודה המציא לגרמנים ביום זה כהתאם
לדרישתם, היו מוכנים ללכת במצב רוח טוב לעבודה כי ידעו

שאלות ותשובות ממעמקים, חלק ד' כט

שעבודת יום ראשון היא בדרך כלל עבודה לא קשה ובפרט שהגרמנים עצמם אמרו מפורש שהם נלקחים לעבוד עבודה קלה, אולם תיכף משיצאו מחומת הגיטו הם נחלו אכזבה מרה, כי הגרמנים ימ"ש שהובילו אותם התנפלו עליהם כחיתי יער בהאיצים אותם שירוצו למקום העבודה הנועד בהנחיתם עליהם מטר מחלומות ומכות נמרצות.

ותוך כדי כך הם הביאו אותם לשטח בתי המחראות (בתי הכסאות) של הגיסטפו וציוו עליהם לנקותם מבלי שיתנו להם כלי עבודה לעשות זאת, הם החזיקו את היהודים האומללים הללו בשטח המחראות במשך כל היום בלי אוכל ומזון ולא נתנו להם אפילו מים כדי לרוות את צמאונם בהכריחם אותם לנקות בידיהם את המחראות.

כשהובאו האנשים על ידי הגרמנים עם תום העבודה בחזרה אל הגיטו, החושך כבר כיסה ארץ והיה לילה והאנשים רצוצים ושבורים ממרורי כל היום ששבעו, באו אל בית גאפאנאוויץ החייט שהיה ברחוב וויטענא 15 כדי להתפלל ערבית.

כי גאפאנאוויץ החייט למרות שגר עם אשתו ובתו בחדר קטן וצר, עם כל זאת נתן את חדרו זה שישמש כמקום תורה ותפלה בכל יום, ואני למדתי ברבים במקום הזה שיעור של עין יעקב, משניות וחיי אדם.

והנה כשבאתי בלילה ללמוד את שעורי בחבורה ניגש אלי גאפאנאוויץ הנ"ל, הי"ד, ואמר לי בשם העובדים הללו שנכנסו זה עכשיו לתפילת ערבית, שנפשם לשאול הגיעה, היות שכשהלכו לעבודה בבוקר לא היה להם פנאי להתפלל תפלת שחרית ואפילו ברכת התורה לא ברכו, ובתפלת ערבית הם ישלימו את תפלת המנחה שהחסירו, אבל מה יעשו בנוגע לברכת התורה שהחסירו.

תשובה: בשו"ע או"ח סי' מ"ז סעי' ז' פסק המחבר, ברכת אהבת עולם פוטרת ברכת התורה אם למד מיד בלי הפסק.

וכתב הט"ז בס"ק ו', אם למד, כ"כ התו' והרא"ש והמרדכי וז"ל בירושלמי איתא והוא ששנה על אתר פי' מיד שלמד באותו מקום משמע דאם הפסיק בינתיים אחר ק"ש צריך לברך ברכת התורה ופסק ר"י דדוקא אהבה רבה דלא הוי עיקר ברכה לברכת התורה אלא לק"ש איתקן ולהכי בעי ששנה על אתר ואם לא ילמוד מיד דאינה פוטרת אבל ברכת בחר בנו וברכת לעסוק בתורה שנתקנו עיקר לברכת התורה היא פוטרת כל היום אבל כשמשכים לעסוק בתורה צריך לברך וע"ז אנו סומכים שאין אנו לומדים מיד אחר אהבה רבה שאנו טרודים והולכים כך בלא לימוד פעמים עד חצי היום או יותר כו' עיי"ש.

ועי' בספר עובר אורח סי' ל"א שהוא מסופק באנוס שלא התפלל כל היום אם אהבת עולם דערבית פוטרת ברכת התורה כמו אהבה רבה דשחרית.

וברבינו יונה בריש ברכות איתא מפורש דגם אהבת עולם דערבית פוטרת ברכת התורה וכן פסק במשנה ברורה בסי' מ"ז ס"ק י"ג וכ"כ בלקט יותר מתה"ד דף מ"ג.

ולזאת הוריתי להם שיכוונו בברכת אהבת עולם דערבית שתפטור גם את ברכת התורה, והרי מיד לאחר ערבית אנו מתחילים ללמוד השיעורים הקבועים שאנו נוהגים ללמוד בכל יום שם, ואם כן יהיה כמו שפסק המחבר בברכת אהבת עולם דשחרית שהיא פוטרת ברכת התורה אם למד מיד בלא הפסק, וכדאיתא בירושלמי הנ"ל שכתב "והוא ששנה אל אתר".

ובזה שימחתי את לב הנדכאים הללו שהצטערו על כך שלא ברכו בתורה בשחרית בגלל הגרמנים הארורים ימ"ש חלאת המין האנושי.

וידעי רצון שתתגלה בקרוב האהבה הגדולה אהבת עולם של אוהב עמו ישראל שלא יסיר אותה ממנו לעולמים ונוכה לשמוח בדברי תורתו ובמצותיו לעולם ועד, כי"ר אמן.